

УДК 725. 4 (091)

доцент Житкова Н. Ю.

*Кафедра дизайну архітектурного середовища
Київський національний університет будівництва та архітектури*

АРХІТЕКТУРА ПРОМИСЛОВИХ БУДІВЕЛЬ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ 1990-Х – 2000-Х РР.

Анотація. В статті розкрито пріоритетні явища в архітектурі промислових будівель періоду 1990-х – 2000-х років. Розкрито питання функціонального реформування міських промислових районів та підприємств, реновації та реконструкції, формування фірмово стилю підприємства засобами архітектури.

Ключові слова: реформування, реновація, реконструкція, фірмовий стиль.

Період початку 1990-х років характеризується економічним занепадом. Розвал Радянського Союзу, утворення незалежних держав і, перш за все, України, утворювали нові перспективні обрії і водночас, ускладнювали реалії сьогодення. Порушені традиційні зв'язки економіки і виробництва, якими були пов'язані колишні республіки Радянського Союзу. Не визначена правова система нових ринкових відносин і розвитку промислових підприємств. Втрата традиційних виробничих партнерів, відсутність державних замовлень – все це призвело до закриття підприємств, скорочення виробничих площ, утворення різних суб'єктів господарювання на території одного підприємства за рахунок оренд - все це призводить до повного ступору в галузі промислових підприємств. Закриваються цілі підприємства, виникають закинуті території (як, наприклад, пром. Зона Телічка у м. Києві) з недобудованими промисловими об'єктами, скорочуються виробничі площі працюючих підприємств. Але саме в цей період виникають завдання подальшої реконструкції і реновації існуючих будівель.

Реконструкція промислових підприємств пов'язана здебільше з об'єктами харчової промисловості, як такої, що дає швидкий обіг фінансових внесків і, відповідно до цього, - прибуток. Традиційне для цієї галузі пивоварна промисловість набуває потужного розвитку, що потребує модернізації і розширення виробництва.

Так, в Києві пивзавод «Оболонь», відкритий у 1980 році, що було приурочено

до 22-х Олімпійських ігор, успішно працює у 90-ті роки і по теперішній час. В 1994 вперше розпочато виробництво слабоалкогольного напою «Джин Тоник». Акціонерне товариство «Оболонь» розширює сферу своєї діяльності за межами Києва. Так, наприклад, в м. Красилів Хмельницької області було придбано законсервований об'єкт незавершеного будівництва і на його базі налагоджено випуск мінеральної води «Оболонь». Підприємство з часом розширяється і розвивається, відповідно до цього виконується завдання реконструкції і формується фірмовий стиль.

Пивзавод «Оболонь» має соціальну інфраструктуру з добре обладнаними побутовими корпусами із столовою з пільговою оплатою їжі для робітників, є бази відпочинку на р. Десна. Продовжуються традиції заводу-годувальника періоду 1930-х – 50-х рр. [рис. 8,9,10]

Рис.8 Проектне рішення пивзавода «Оболонь»

В дусі рухливого яскравого часу стає пропорція арх. Кудін В.П. по реконструкції пивзавода «Оболонь» [рис. 9] сучасні легкі конструкції, колір, фактура матеріалів, динамічно графічна розробка фасадів стає новим явищем для архітектури промислових будівель того часу і передає міст від прогностичних нарисів Я.Черніхова до прийдешніх часів з органічною, естетично виразною, функціонально доцільною архітектурою промислових будівель вільної, творчо розкріпаченої України.

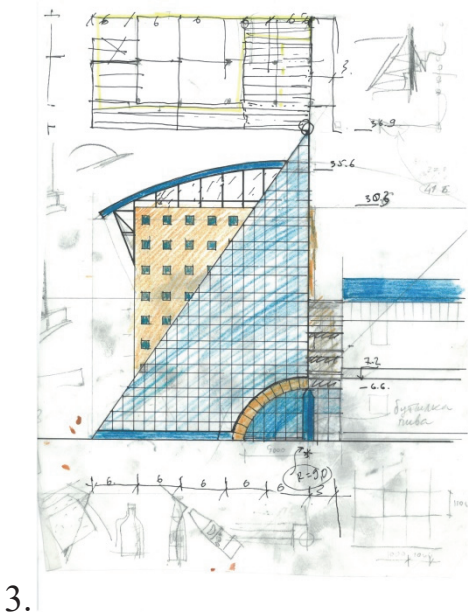
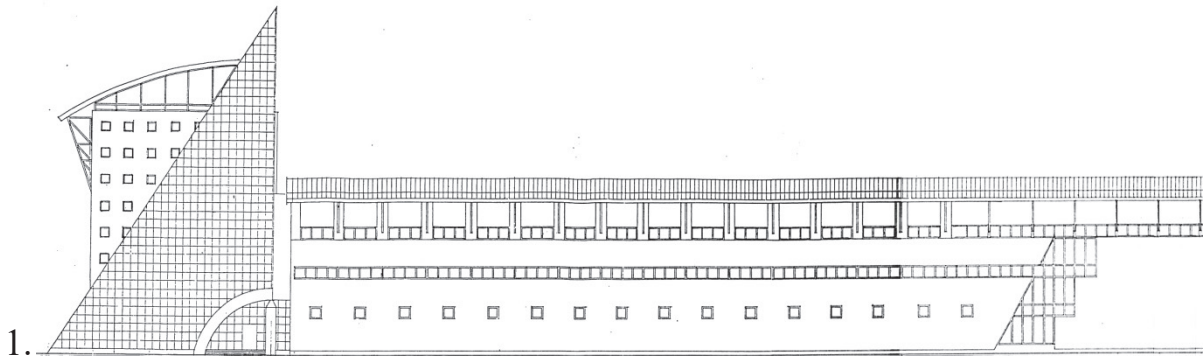

Рис. 9. Проектна пропозиція пивзавода «Оболонь». Архітектор Кудін В.П. 1.- Фасад пивзавода «Оболонь», 2. – Перспективне зображення, 3.-Пошукові ідеї.

Генеральний план Пивзавода "Оболонь"

1 - Циліндро конічні танки для броження пива	6 - Холодний комплекс
2 - Цех розлива № 4	7- Цех головного виробництва №2
3 - Адміністративний корпус	8- Солодовий цех
4 - Головний виробничий корпус №1	9- Елеватор
5 - Цех головного виробництва №2, цех розлива	10- Дрожевий цех
	11- Склади

Рис. 10

Не менш відомий пивзавод «Славутич», що веде свій родовід з 2004 року. В 2008 році на заводі було проведено реконструкцію, наслідком якої стала установка лінії розливу в скляну тару, баночна лінія, розширено склад готової продукції, встановлена друга черга очисних споруд [рис.11,12].

Архітектура підприємства цілком підпорядкована технології і відповідно до цього наслідує «машинний стиль». Включений в загальну композицію колір і логотип підприємства спрямовані на більш виразне композиційне рішення з акцентацією фірмового стилю. Блакитна, срібляста поверхня фасаду із включенням структурних конструктивних елементів, площі оскління - утворюють сучасну промислову будівлю, в якій резервуари, елементи інженерної інфраструктури включені в загальну композицію і утворюють образ сучасного промислового підприємства, де всі складові не є приховані, кожний з них виконує свою роль в утворенні єдиного цілого - фірми з вираженням фірмовим стилем.

Підтвердженням нового напрямку в формуванні архітектури промислових будівель є Одеський цементний завод [рис.13]. Заснований в 1965 році, в 2005 році завод було придбано португальською компанією (C+PA, Cimento e Produtos Associados, S.A.) і пройшов шлях вдосконалення, реконструкції і розширення. Поряд з традиційним для архітектури промислових об'єктів підпорядкування технології, активно читається акцент на фірмовому стилі - логотипі, колористичному вирішенні фасадів та інженерної інфраструктури, елементах транспортної комунікації - все це утворює образ підприємства, що, перш за все, має бути впізнаним в діловому світі завдяки не тільки своїй продукції, але й архітектурному образу.

Акцент на формування архітектурного стилю зроблено також на підприємстві ТОВ «Ядзакі –Україна», що працює для потреб автомобільної промисловості. Логотип промислового підприємства, винесений на фасад промислової будівлі, переутворює типовий облік будівлі на фірму, що є впізнаваною у діловому світі [рис. 14].

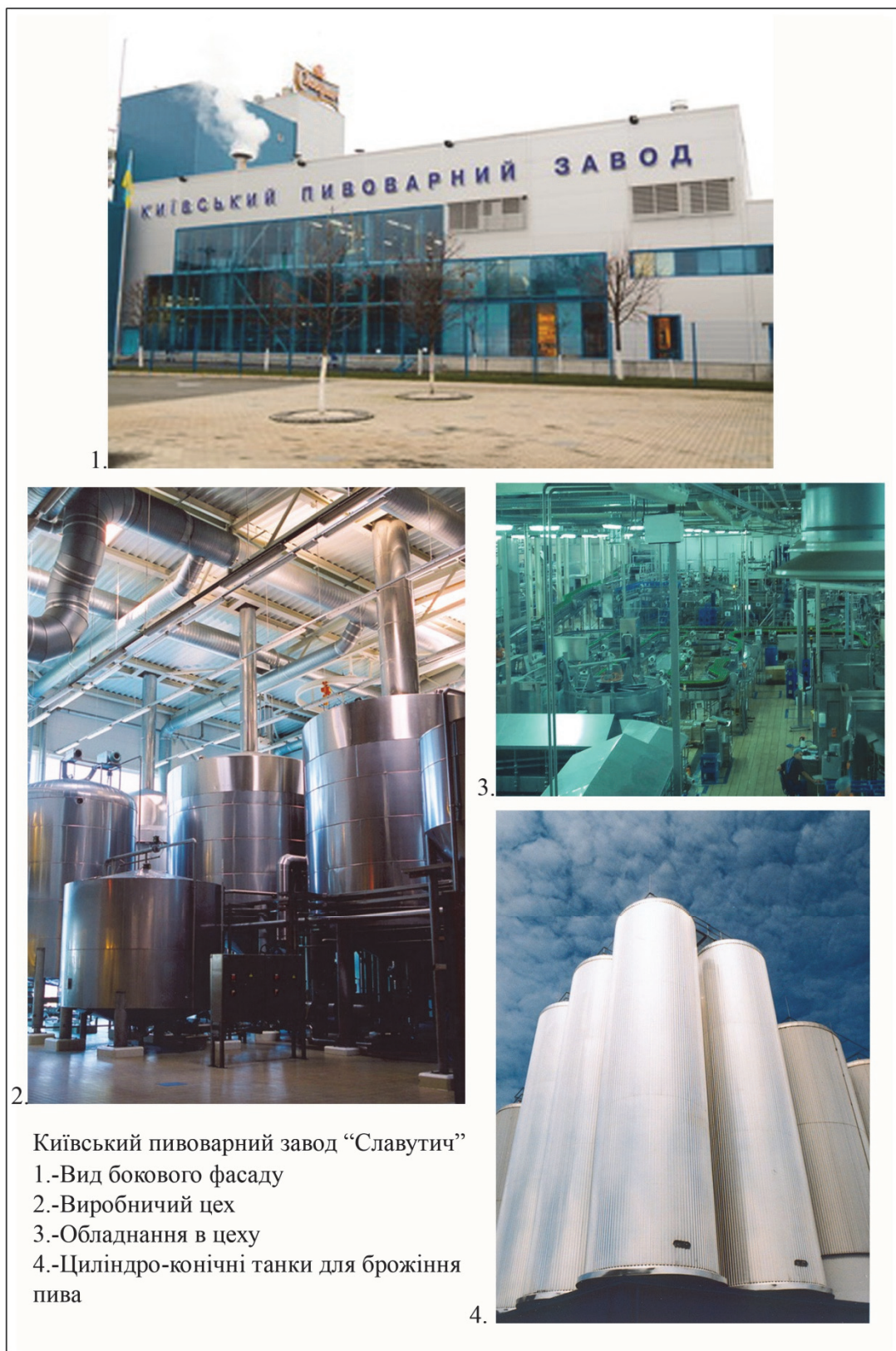

Рис. 11

1.

2.

3.

4.

Київський пивоварний завод "Славутич"

1.- Вид головного фасаду пивзавода

3. 4.-Фірмовий стиль пивзаводу

2.- Боковий фасад пивзавода

Рис. 12

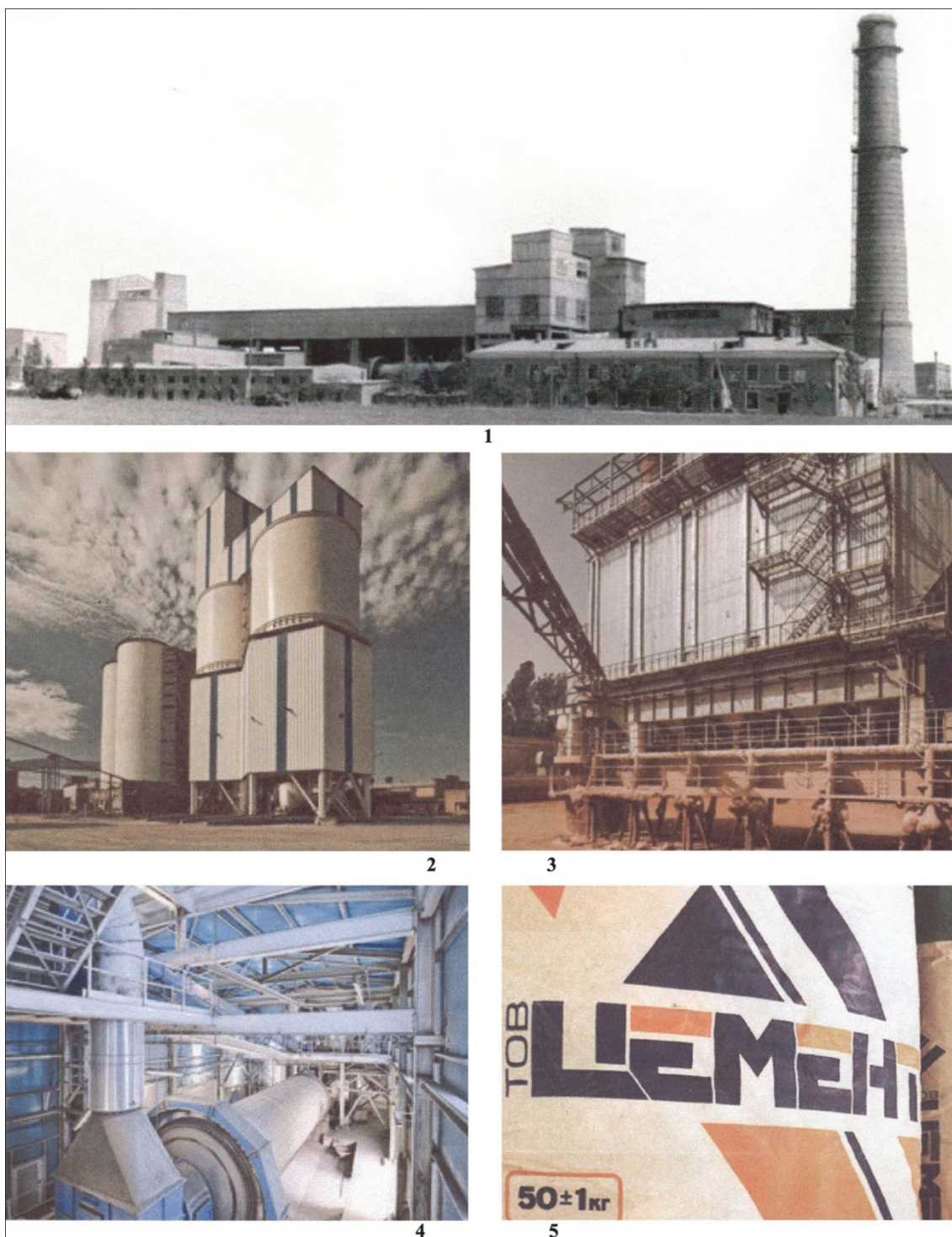
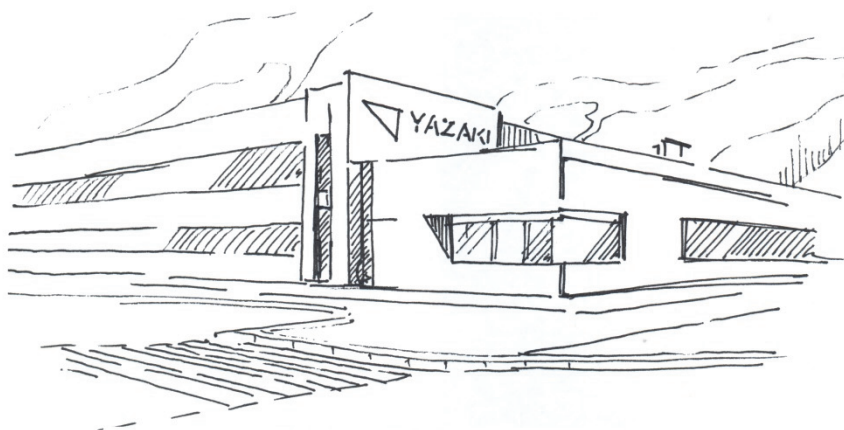

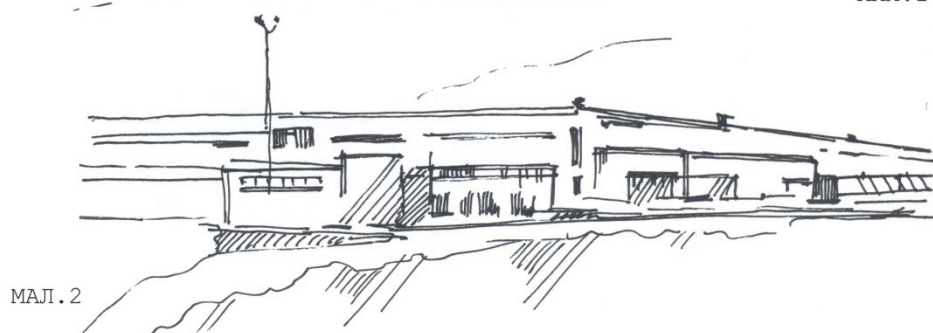
Рис.13 Одеський цементний завод.

Гене́за розвитку. Від заснування (1965 р.) до сучасного, модернізованого підприємства.

1. Сучасний вигляд панорами підприємства.	4. Інтер'єр виробничого середовища
2. Резервуари для сипучих (цемент).	5. Логотип підприємства.
3. Установа для помелу цементу.	

МАЛ. 1

МАЛ. 2

МАЛ. 3

ТОВ “Ядзакі - Україна” (с. Минай, Ужгородський р-н)

Будівництво заводу в селі Минай розпочалося у листопаді 2002 року, а вже 3 жовтня 2003-го було здано в експлуатацію. Працює для потреб автомобільної промисловості.

Мал.1 Загальний вигляд ; Мал.2 Загальний вигляд ; Мал.3 Офісні приміщення

Рис. 14

Проект маслоекстракційного заводу в м. Іллічевську (ООО «Українська Чорноморська Індотрія», проектний інститут НІОХім, м. Харків) виконаний в 2004 році (гл. арх. Соломаха А.І, арх. Лук'янович В.К., Росінський С.І.) на засадах підпорядкування технології, але використання сучасних конструкцій і матеріалів з активним застосуванням кольору, акцентацією крупних об'ємних складових будівлі і утворенню разом із віконними прийомами майже графічного орнаменту на фасадах утворюють образ сучасної будівлі такої, що за масштабом і характером пластичної побудови утворює образ майже житлової будівлі. Але виражені інженерні структурні елементи, побудова даху, навіс над зоною господарчо-транспортних вантажно-розвантажних робіт утримують рішення в образі сучасної промислової будівлі. Акцент зроблений на розробці масштабу будівель невинуватковий, адже однією із складових гармонійного вписання в оточуюче середовище є укрупнений масштаб промислових будівель і в даному випадку це питання вирішено цілком коректно. Так само, рішення є коректним щодо завдання адаптації людини до виробничого середовища, яке інколи справляє враження агресивного до людини. Певні ремінісценції щодо образу житла сприяють вирішенню цього питання [рис.15].

В межах складених за радянські часи проектно-виробничих зв'язків харківський НІОХім виконує для Казахстану потужне підприємство «Казсода» (гл. арх. Лук'янович В.К., провідні архітектори Попов В.Г., Сирик А.А., Белікова С.І. та ін.). В цьому проекті втілюється весь досвід, що був накопичений в період 60-80х р.р. і сучасні прийоми вирішення крупного промислового підприємства, як єдиного цілого композиційно погодженого ансамблю [рис.16,17,18].

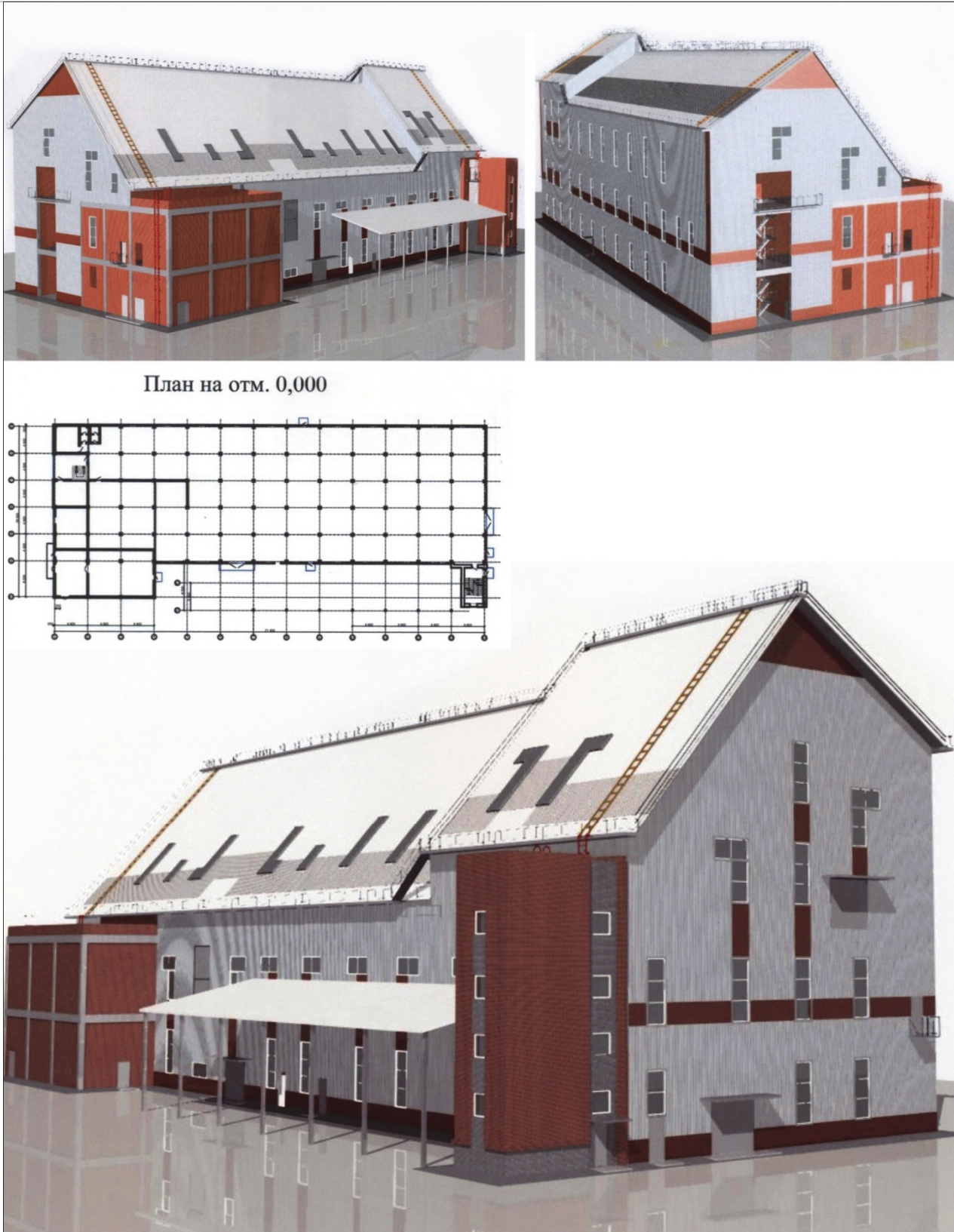

Рис.15 Маслоекстракційний завод. 2004 р. в м. Ільчівську

ООО “Українська Чорноморська Індустрія”. Виробничий корпус маслоекстракційного заводу. Підготовче відділення. Авторський колектив: гл. арх. Соломаха А.І. Лук’яновий В. К.

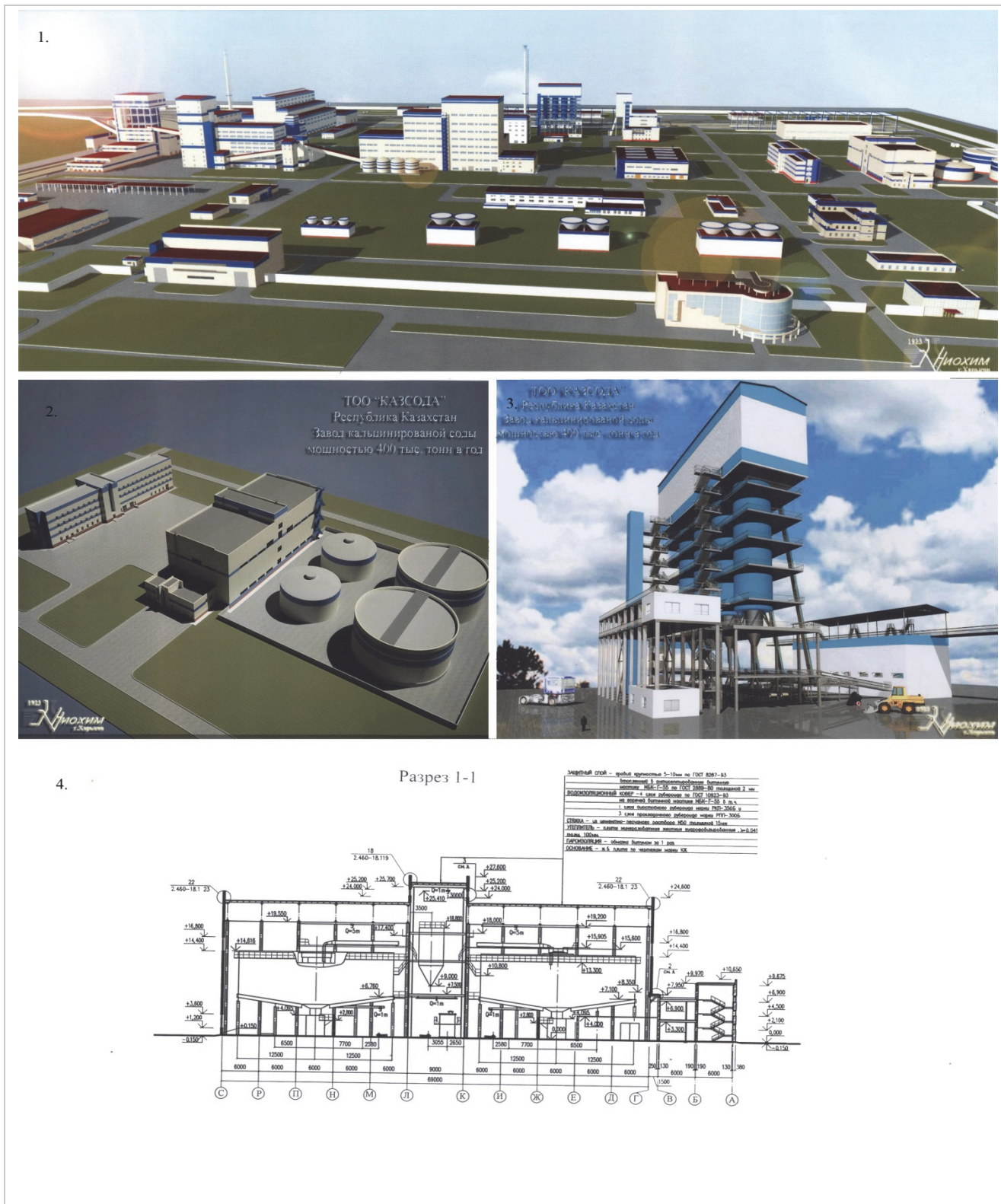

Рис.16 Завод «Казсода»

1. Панорамний вигляд заводу «Казсода».
2. Відділення очищення розсолу.
3. Піч обжигу вапняку.
4. Розріз відділення очищення розсолу

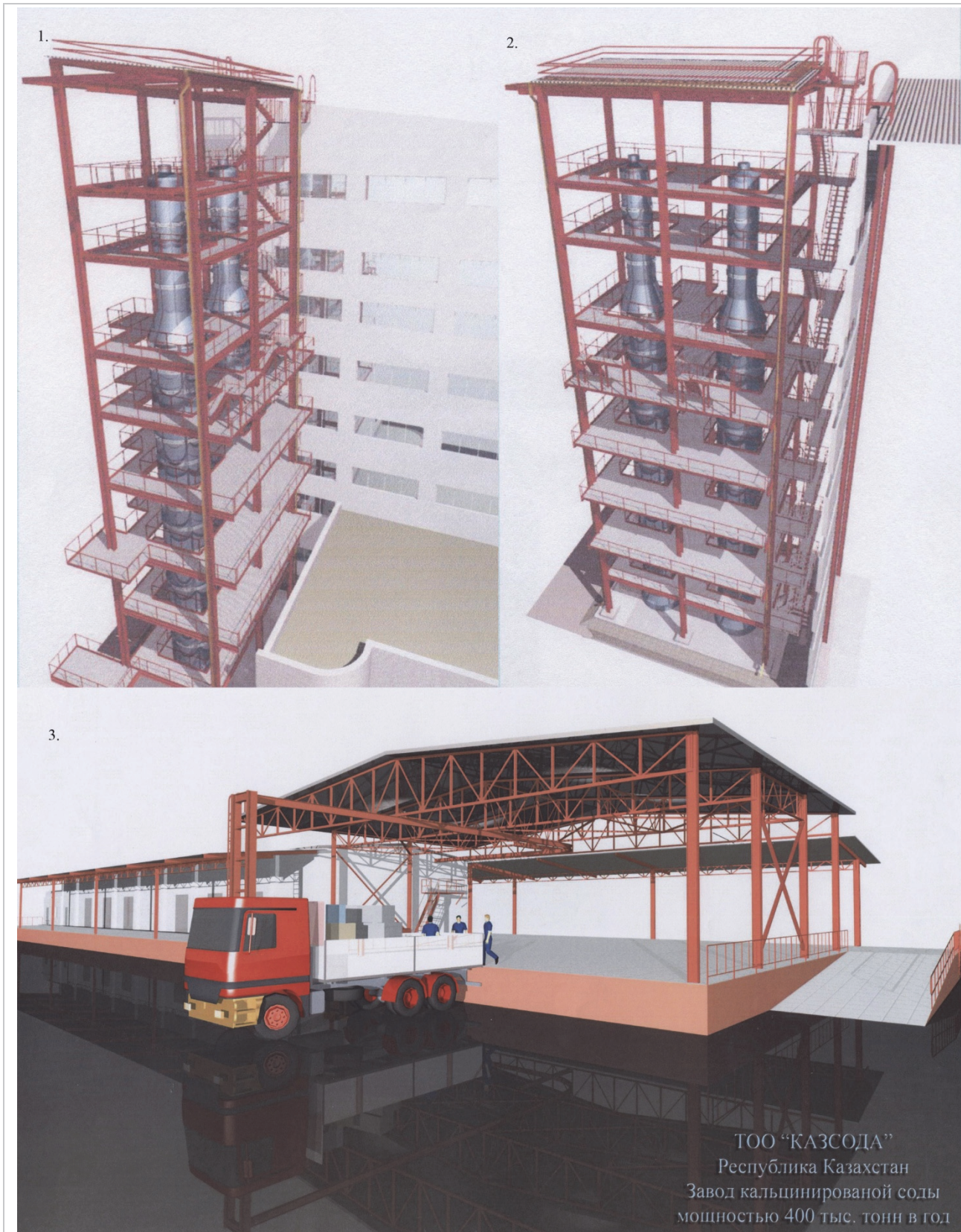

Рис. 17 Завод кальцинованої соди

1. Станція промивання і охолодження газу кальцинації
2. Станція промивання і охолодження газу кальцинації
3. Матеріальний склад. Склад обладнання.

Рис.18 Благоустрій перед заводського майданчику. Авторський колектив.

1. Ескіз благоустрою перед заводського майданчика.
2. Благоустрій перед заводської площі.
3. Частина благоустрою перед заводського майданчика.
4. Загальний вигляд благоустрою перед заводського майданчику.

На прикінці 90-х років- початку 2000-х індустріальна культура виступає як плідородна царица і виток нової естетики новітніх типів будівель. В містобудівному середовищі зв'язуються великі залишки нерентабельних або збанкрутілих підприємств. У відповідності із економічною доцільністю і необхідністю упорядкування міських територій, що досить часто тяжіють до сучасного розуміння центральних частин міста, виникають новітні завдання реновації об'єктів індустріальної культури.

Об'єктами реновації стають, здебільше, будівлі прогонового типу. Завдяки відносно великим розмірам прогонів (18м., 24м. і більше) простір для засвоєння новою функцією набуває рис універсального. Саме тому, такого роду промислові будівля, у минулому, стають, здебільше, торгівельно-розважальними центрами [рис.19,20].

Конструктивна система зберігається в одноповерховій громадській будівлі розташовуються два поверхи громадської будівлі, як наприклад, променаді центрі, що побудовано в Києві на базі виробничого корпусу Каблерового заводу. Первісна конструкція перекриття зберігається в внутрішньому об'ємі і серед сучасних. Яскраво освітлених і оздоблених бутиків, побудованих в стилі неокласицизм читається як суворе послання минулого індустріального періоду, яке за давністю часу сприймається як романтична згадка.

Отже, новітній період соціально-економічного розвитку України спонукав такі пріоритетні явища в архітектурі міста, промислових районів, підприємств і будівель, як функціональне реформування міських промислових районів і підприємств, реновація і реконструкція, формування фірмового стилю підприємства засобами архітектури.

Аннотація. В статье раскрыты приоритетные явления в архитектуре промышленных зданий периода 90-х – 2000-х годов. Раскрыты вопросы функционального реформирования городских промышленных районов и предприятий, реновация и реконструкции; формирование фирменного стиля предприятия средствами архитектуры.

Ключевые слова: реформирование; реновация; реконструкция; фирменный стиль.

Рис.19 Торгово-розважальний центр Променада у Києві

Рис. 1

Рис. 2

Рис. 3

Рис. 4

Торгівельно-розважальний
центр "Більшовик".
Рис. 1, 2 - елементи фасаду
Рис. 3 - інтер'єр
Рис.4 З-д Більшовик , 1930